

Is There a Mitzvah to Eat Matzah for All Eight Days?

Rabbi Efrem
Goldberg

rabbiefremgoldberg.org

Is there a Mitzvah to Eat Matzah All Seven Days?

- I. Is there a mitzvah to eat matzah all of Pesach?
  - a. Pesachim 120a - First night is a chova, the rest of Pesach is reshus.
  - b. Gra - eating matzah all seven days is a mitzvah.
    - i. Gra's Proof from Tefillin
      1. Don't wear tefillin on chol ha'moed because it is an os. What makes it an os? See two opinions in Tosafos.
      2. Biur Ha'Gra o.c. 31:3 – the os is the mitzvah to eat matzah
  - c. Rav Schachter (intro to Mipneniei HaRav) other examples of mitzvos that are reshus

- II. This opinion is attributed to the Gra, but rishonim who came before say same thing:
  - i. Ibn Ezra (Shemos 12:15)
  - ii. Chizkuni (Shemos 12:18)
    1. Chassam Sofer – how can we say v'tzivanu at second seder?
  - iii. Clearly opinion of Ba'al Ha'maor
    1. Why beracha on sukka all seven but not on matzah?
      - a. Ba'al Ha'Maor – can go through all pesach and not eat matzah but impossible not to need to sleep.
      - b. Meiri, Sefer Ha'Ittur, Teshuvos Ha'Rashba, Magen Avraham - because there is no mitzvah to eat matzah on pesach.
      - c. Rav Asher and Rav Zilberstein – machlokes is if there is a mitzvah to eat matzah.

- III. Other Achronim Bring Proof From Gemara
  - a. Pnei Yehoshua
  - b. Chazon Yechezkel

- IV. Beracha
  - a. Everyone says no beracha
    - i. Maharsham - there was a tzadik who made beracha but was a mistake
    - ii. Sdei Chemed – even acc to Gra, no beracha and would be l'vatata
    - iii. Netziv – no beracha but would not be l'vatata
  - b. Why eating terumah by Kohen gets a beracha and not matzah if both reshus?
    - i. Rav Asher Weiss

- V. Nafka minos if it is same mitzvah or different?
  - a. Rav Zilberstein

- VI. Deeper Meaning of Matzah all Pesach
  - a. Rebbe – Seudas Moshiach
  - b. Rav Biderman – partner with Hashem
  - c. Rav Avraham Schorr

1. *Shemos 12:15*

15 שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכְלוּ אֶדְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִשְׁבִּיתוֹ
שָׂאֵר מִבֵּיתְכֶם כִּי | כָּל־אֶכֶל חֵמֶץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד־יוֹם הַשְּׁבִיעִי:

Seven days you shall eat unleavened bread; on the very first day you shall remove leaven from your houses, for whoever eats leavened bread from the first day to the seventh day, that person shall be cut off from Israel.

2. *Shemos 12:18*

18 בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת עַד
יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב:

In the first month, from the fourteenth day of the month at evening, you shall eat unleavened bread until the twenty-first day of the month at evening.

3. *Pesachim 120a*

וצריכי^ט תניא כוותיה דרבא ^י ששת ימים
תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך
^י ששה שביעי רשות אף ששת ימים רשות
מאי מעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן
הכלל ללמוד לא ללמוד על עצמו יצא אלא
ללמוד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה
הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומרורים
יאכלוהו אין לי אלא בזמן שבת המקדש
קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין
ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:

5. *Mipeninei Ha'Rav
R' Schachter*

ומושג זה דמצוה **קיומית**, מצינו בשם הגר"א לענין אכילת מצה
בשאר ימות הפסח (חוץ מלילה הראשון) שמצוה קיומית היא. ועיין
עוד מש"כ הנצי"ב בבאורו על התורה (סוף פרשת בחוקותי) לענין נתינת
מעשר בהמה לכהנים, דכן מבואר בספר דברי הימים, שנתנו מעשר זה
לכהנים, ומסתמא צ"ל שעל כל פנים מצוה **קיומית** יש בזה. והמשיך
לומר כן אף לענין הפרשת תרומות ומעשרות אלקות. והשוה מה
שהביא בספר כפתור ופרח בשם הראב"ד, דאף דחובת הפרשת תרומות
ומעשרות ליתא מדאורייתא אלא בדגן תירוש ויצהר, מכל מקום, אם
הפריש משאר מינים, שפיר חלה הפרשתו אף מן התורה. (ועיין מש"כ
מזה בספר ארץ הצבי סימן כ').

ועל דרך זה הסביר רבנו, דאף לדעת הרמב"ן שחובת תפילה בכל
יום לאו דאורייתא היא, [דליכא חיוב תפילה דאורייתא אלא בעת צרה,
עיין מש"כ בפנים הספר לפרשת בהעלותך מזה], מכל מקום מודה הוא
שקיים דאורייתא ודאי איכא. וכן בקריאת התורה בשני וחמישי, אף
דחובתה איננה מן התורה, אך קיים דאורייתא פשיטא דאיכא. (השוה
שעורי רבנו למס' מגילה פרק הקורא עומד, ובחוברת בלכתך בדרך,
אדר תש"א, עמ' ל"ג.) והשוה שעורי רבנו לגטין (פרק שני) בסוגיא
זמן בגטין, ובעוד כמה וכמה מקומות, היאך שהסביר תמיד היאך
שכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. (ועיין נפש הרב עמ' מא, שאף
שחובת הגביר לקיים את המצוות דרבנן אינה אלא מדבריהם, מכל
מקום, כל אותן ההלכות מהוות "חפצא של תורה" מדאורייתא,
והלומד בהלכות אלו בודאי מקיים מצות תלמוד תורה מדאורייתא.)

4. *Ma'aseh Rav
Vilna Gaon (Gra)
1720-1797*

קפדה. 'שבעת ימים תאכל מצות' [שמות כג, טו] כל שבעה
מצוה צ"ח, ואינו קורא לה "רשות" אלא לגבי לילה
ראשונה שהיא "חובה", ומצוה לגבי חובה רשות קרי
לה ³⁷⁴, אף על פי כן מצוה מדאורייתא הוא ³⁷⁵.

וכן פירשו יום טוב אין צריך אות, פסח במצוה,
סוכות בסוכה ³⁷⁶, ועוד כמה ראיות. והיה מחנכ מאד
מצות אכילת מצה כל שבעה, וביום טוב אחרון היה
אוכל סעודה שלישית, אף על פי שלא היה אוכל
שלוש סעודות כשאר יום טוב, מפני חביבות מצות
אכילת מצה שזמנו הולך לו, וכמוצאי יום טוב היה
משתדל לטעום חמץ ³⁷⁷, וכן חדש באורתא נגהי
תמניסר. והיה נמנע לאכול לאחר פסח מצה שיוצאין
בה ידי חובתו בפסח ³⁷⁸, וכל זה להכירא לעשיית
המצוה, שאין עושין אותה להנאה, אלא מפני גזירת
הבורא יתעלה שמו.

The Gemara answers:

נפקא ליה מהיקא דנפקא ליה לרבי עקיבא – Really, Rabbah bar Rav Huna holds that one can fulfill the mitzvah of tefillin at night.¹¹¹ However, he derives [the prohibition] against donning tefillin on the Sabbath and Festivals from where R' Akiva derives it, ר' – רבי עקיבא אומר – for it was taught in a Baraisa: אַבְיָה אָמַר – ONE MIGHT think that A PERSON MUST DON TEFILLIN ON THE SABBATH AND FESTIVAL DAYS; – תלמוד לומר – to disabuse him of that notion THE TORAH STATES:¹¹² וְהָיָה לְאוֹת עַל-יָדְכֶם¹¹³ וְלִטּוֹטְפַת בֵּין

6. Menachos 36

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] שבת ויום טוב לאו זמן תפילין הן [ב] וזמן תול המועד:

א (ה) שבת ויום טוב לאו זמן תפילין הן;
 ב (ו) וחולו של מועד יש מסתפקין בו אם הוא
 זמן תפילין ומניחין אותן בלא ברכה. ואדוני אבי
 הרא"ש ז"ל היה מניחן ומברך עליהן:

7. Tur (O.C. 31)

8. Tosafos - Menachos 36b

וקרא דשמרת את החוקה צחוקת הפסקה הכתוב מדבר¹¹⁴. מ"ר: **יצאן** שבתות וימים טובים שהן עצמן קרויין אותן. לא משום דאקרי צעשיית מלאכה דאפי' חולו של מועד דשרי צעשיית מלאכה איכא אהא צחוקת דאסור דאכילת חמץ וצסוכות¹¹⁵ דחייב צסוכה וצפרק צתרא דמועד קטן (דף יט. ע"א) משמע דחולו של מועד חייב דאמר התם כותב תפילין לעצמו ולאחרים צטובה דברי ר' מ"ר יהודה אומר מערים ומוכר כדי פרנסתו את שלו וכותב לעצמו כו' אורי ליה רצה צר צר חנה לצר חננאל וכן אורי ליה רצ הלכה כותב ומוכר

9. Tosafos - Mo'ed Kattan 19a

מעמיד המשנה להניחם אחר המועד אבל להניחם צמועד שרי וצהלכות גדולות פסק דאסור להניח תפילין צחולו של מועד ולטעם שממעט צצחנות וימים טובים מימים ימימה¹¹⁶ מסתבר שפיר דמעט חולו של מועד ולמאן דדריש (מנחות דף לו: ב) מלך לאות¹¹⁷ יצאו צצחנות וימים טובים שהן צעצמן אות יש לומר לפי שאין עושין מלאכה כי אס צדבר האצד אבל קשיא למאי דפרישית לעיל (דף ג. ד"ה משקין) דמלאכה דחול המועד מדרבנן היכי ממעט להו יש לומר הואיל ואוכל מצה ויש צצוכה אין צריך אות ואס הוא אמת דצחול המועד חייב צתפילין יש לומר הואיל ועושין מלאכה צו אין אות ומימים ימימה נמי לא ממעט אלא יום טוב דחלוק משאר ימים: **הקובר** את מתו. להכי נקט

10. Biur Ha'Gra

עקיבא [מנחות לו, ב], וכנזכר לעיל [סימן כט ס"ק ב]: [ג] [סעיף ב] בחול המועד כו'. ר"ל, במצה וסוכה, וכן כתב בהלכות גדולות [הלכות תפילין] וספר העתים [מוכא ברא"ש ה"ק, תפילין סימן טז] בשם הגאון, וכן הוא בזהר חדש נ"א ג' [שיר

טו שבעת ימים. טעם מצות תאכלו, וזכר לאכילתם בצאתכם ממצרים, כי לא צוה שיאכלו מצות רק הנאכלים עם הפסח לפני חצות לילה¹¹⁸. רק שבעת ימים צוה לאכול מצות להיות זכר לאשר קרה לכם בצאתכם ממצרים¹¹⁹, כי שם כתוב כי לא חמץ. ואלו היו מניחים המצריים שיתמהמהו מעט היו מחמיצין עיסתם, והשבעת ימים בצאתם מצות אכלו עד שטבע פרעה ביום השביעי, כי הענן היה מוליכם יומם ולילה, ולא היו מתעכבים בחנותם עכוב רב. וככה כתוב על הפסח, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני (דברי טו, ג). והנה הזכיר על הפסח שבעת ימים תאכל מצות חיוב על דרך הפשט¹²⁰. והעד, למען תזכור את יום צאתך (שם). ובעבור זה כתוב כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות (כ),

11. Ibn Ezra
1089-1167

12. *Chizkuni*

1250-1310

כשאין עושין אותן, כגון מצה מליל ראשון ואילך, ומ"מ מצות תאכלו שבעת ימים כתיב, כלומר אם אכל מצה כל שבעת הימים מכל מקום קיים הוא הפסוק זה של: שבעת ימים מצות תאכלו¹²⁴, לילות מנין, כלומר אם אכל כל שבעת הלילות מצה

רמ"ש חוס' דמיינו שני של גליות לעקדס' ומחכירים צחפלי אעיג שאינו אלף ונחגג אין רח"י עשוס שאינו אומר וליכו ע"ס לא זכיהי להצין עם לי אם אומר ולכו וסי' לא לום או אם אומר את יום חג פלוי הזם וליכו אורו היום ותכווייהו ונחזי כשיקרא וע"כ יפה כח סענהג רח"כ ס"כ ותו אעיג דכי חוס' דעלוכו דתקיעה טופר אין רח"י עשוס דריה לאו מעכגג הוא אלף מעיקר התקנה מיע מלינו דאכילת מורז דליל צ' של פסק לא הירלו כלום האמת כי הכל"ש דצרכות וסרין דקובס מייחי רח"י מלוכו דאכילת מלס דליל צ' של פסק ולזה י"ל קלת דס"ל כשיעט סחזקוי על הסורי דעלוס איכא צאכילת מלס כל ז' אעיג דסיח רסות ואי צעי לא אכיל כלל ועס"ה אין מצרכי כל ז' על מלס מיע אי אכיל מלוס קעציד וכצד עשיחי לו קעוכים צחידוסי ואיכא כסי דצעלמא אין מצרך על מלס מיע צליל י"ט שני סייך לומר ולכו דלל גרע ונקריאת הלל שכי חוס' דסייך וליכו כיון דאיכא מלוס בקורא צחורס אעיג דאי לאו ונחגג דר"ח לא ס"י מצרך על מלוס קריאת הלל אעיג סחוא בקורא צחורס וק"ל: וכן ל"ע שלא זכרו מצרכת ולכו להדליק כר של י"ט מיסי לזס י"ל דאפשר ס"ל להחולקים על ר"ח כדעת הסוכנים דאפי" צייט כאשון וצצנת נתי אין מצרכי על הדלקת כר עיין צחוס' דחוס' שצת כ"ס¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹⁰ ע"צ ד"ס חוצס וכי ע"ס אך ונחורז לע"ג :

13. *Chassam Sofer*

R' Moshe Sofer

1762-1839

15. *Meiri*

R' Menachem Meiri

1249-1310

ועל זה נאמר מעוות לא יוכל לתקן. ואצפי שפסקנו שאין חובה באכילה אלא בלילה הראשון מברכין בה לישב בסוכה כל שבעה, ואינו דומה למצה. שהמצה אין בה אלא אכילה ואין חיוב אכילתה אלא לילה הראשון²⁵⁰, אהרי אפשר לו בדברים אחרים, אבל סוכה מצותה אף בישיבה ושינה, והרי לענין אלו חייב בהם כל שבעה, שהרי אי אפשר לו שבעה ימים בלא ישיבה ושינה²⁵¹, כמו שביארנו²⁵². ויש מפרשים²⁵³ בטעם זה, שהמצה כשאוכלה כל שבעה אינו אוכל ממנה לשם חובה אלא להשביע רעבונו, ואינו אוכל ממנה אלא מפני שאי אפשר לו בחמץ, והרי זה כאוכל בהמה טהורה מפני שאי אפשר לו בטמאה²⁵⁴. אבל ישיבת סוכה אינו אלא לקיים המצוה, שהרי אי אפשר לו בלא ישיבה ושינה, וחיוכם בסוכה, והלכך מברך

14. *Ba'al Ha'Maor*

R' Zerachia Ha'Levi

1125-1186

ויש ששואלין באכילת מצה מה טעם אין אנו מברכין עליה כל שבעה כמו שמברכים על הסוכה כל שבעה דהא גמרין מהדדי שלילה הראשון חובה ומכאן ואילך רשות בין במצה בין בסוכה כדאיתא בפרק הישן [סוכה כז]. ויש להשיב לפי שאדם יכול בשאר ימים לעמוד בלא אכילת מצה ויהיה ניזון באורז ורוחן וכל מיני פירות מה שאין כן בסוכה שאין יכול לעמוד בלא שינה שלושה ימים והוא חייב לישן בסוכה ולטייל בה והיינו דאמרין בשבת בפרק רבי אליעזר [קלא]. מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לרבי אליעזר הא אי מסוכה מה לסוכה שכן נוהגת בלילות כבימים זהו הטעם שמברכין על הסוכה כל שבעה ואין מברכין על מצה כל שבעה וטעם נכון הוא:

16. *Minchas Asher*
R' Asher Weiss

ו. אך המקור החשוב ביותר בדברי רבותינו הראשונים מנחילי מורשת ההלכה ולא רק פרשני המקרא הוא מה שיש לדקדק בדברי האחרונים הנ"ל מדברי בעל המאור בפסחים (כ"ו ע"ב מדפי הרי"ף):

"ויש שישאלו באכילת מצה מה טעם אין אנו מברכים עליה כל ז' כמו שמברכים על הסוכה כל ז' דהא גמרינן מהדדי שלילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות בין במצה בין בסוכה כדאיתא בפרק הישן ויש להשיב לפי שאדם יכול בשאר ימים לעמוד בלא אכילת מצה ויהיה ניוון באורז ודוחן וכל מיני פירות משא"כ בסוכה שאין יכול לעמוד בלא שינה ג' ימים והוא חייב לישן בסוכה ולטייל בה... וטעם נכון הוא."

ומעולם היה תימה בעיני למה לא תירץ בתכלית הפשטות דהלא האוכל בסוכה כל שבעה ודאי מקיים מצוה בדסוכות תשבו שבעת ימים ובדין הוא שיברך, אבל האוכל מצה כל שבעה אינו מקיים מצווה כלל ועל מה יברך, ובאמת מצינו תירוץ זה בדברי שאר הראשונים, עיין בדברי מהר"ל (הל' חג הסוכות):

"נשאל ממהר"י סג"ל מפני מה בליל שמיני אסור לישן בסוכה וביום שמיני מצה לא מברכין רק בליל ראשון. והשיב משום דכשאוכל מצה אינו עושה מצוה ולא מקיים עשה, כי אם שלא אוכל חמץ. דאין חייבים במצה אך בלילה הראשון, דכתיב בערב תאכלו מצות (שמות י"ב, י"ח). אבל גבי סוכה כל שעה שהוא יושב מקיים בסוכות תשבו שבעת ימים."

חמץ ולא קודם לכן. אלא דאכתי איכא למידק אם כן מאי קאמר ובשעה שאינו בקום אכול מצה אינו בכל תאכל חמץ דהא ודאי ליתא דהא בכל שבעת ימים אינו בקום אכול מצה לבר מלילה ראשונה דהוי חובה ובאינך רשות, וע"כ צריך לומר דאע"ג דאינך מצוה אלא רשות אפ"ה שייך לישנא דישנו בקום אכול מצה בכל שבעת ימים כיון דכתיב להדיא שבעת ימים תאכל עליו מצות.

17. *Pnei Yehoshua* 26b
R' Yaakov Yehoshua Falk
1680-1756

[דף ל"ח ע"ב] חלות תודה ורקיני נזיר עשאן לעצמו (להביאן עם תודה שלו ורקיני נזיר כגון שהוא נזיר ועשאם להביאם עם איל נזיר שלו) אין יוצאין בהן (לקיים מצות "בערב תאכלו מצות") עשאן למכור בשוק (למכור לכל מי שהוא צריך חלות לתודתו או רקיני לכל נזיר לאילו) יוצאין בהן. לקיים בהם מצות "בערב תאכלו מצות" (משנה ל"ה ע"ב) ומיירי הכא שלא נשחט עליהם הובח ולא הוקדשו (תוספות שם דף ל"ח סוף ע"א).

זכה, אין כהן שימור לשם מלה של מלה) רב יוסף אמר, אמר קרא שבעת ימים תאכלו מלה הנאכלת לשבעת ימים (ולכאורה מכאן ראיה לדעת הגר"א, שהאוכל מלה בכל שבעת ימים יש לו מלה, לא מלה חובה כמו בערב הראשון אך מלה של רשות, דאי לא הכי ומלה בשאר ימי הפסח הרי הוא כשאר אוכלים שאינם חמץ, אז אין מקום לומר דבעינן מלה הנאכלת לשבעת הימים, ואינו דומה להאמור בסוכה דבעינן סוכה הראויה לשבעה, דמלות סוכה ישנה בכל שבעה) וזהו ז' שאינה נאכלת לשבעה אלא ליום ולילה (כלומר אם החליט שהחלות

18. *Chazon Yechezkel*
R' Yechezkel Abramsky
1886-1976

19. Minchas Asher
R' Asher Weiss

אך לכאורה צ"ע גדול מה בין אכילת תרומה ע"י כהן שמברך עליה אף דהוי רשות ולא מצוה, לאכילת מצה כל שבעה שאין מברכים עליה.

ולדעת הרדב"ז דלא הוי ברכת המצוה אלא שמברך על היתר התרומה לכהן ואיסורה לזר לק"מ, אך לשיטת הכס"מ ומהר"י קורקוס דהוי ברכת המצוה קשה.

ושמא יש לדון אף לשיטת הרדב"ז דגם במצוה כל שבעה יש לברך על שהחמין אסור והמצוה מותרת, וצ"ע.

אך כל עיקר דברי הרדב"ז פלא הם, דשאני ברכת אירוסין שבעצם ניסוחה יש בה מקום לתלות דשאני מכל ברכת המצוה שהרי לא מצינו ברכה על האיסורים, ומזה הוכיח הרא"ש דהוי ברכת השבח, ועוד דאשה זו הותרה לבעלה ע"י חופה וקידושין, אך רחוק לומר דמברך על שהתרומה מותרת לכהן ואסורה לזר, ועדיין צ"ע.

ולכאורה היה נראה דשאני מצות אכילת תרומה דהוי מצוה שבכהונה ועיקר הברכה אינה אלא על קדושת הכהונה וכנוסח הברכה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכו', אך באמת לא נחה דעתי בחילוק זה, דמה בין קדושת הכהונה לקדושת ישראל והלא בכל ברכת המצוה מברכים אנחנו את שמו הגדול יתברך על שקדשנו במצותיו וצינונו, ומה בין זה לזה.

ועוד עלה בדעתי לחלק בזה, דאפשר דמצוה שמצינו בה גם גדר חובה וגם גדר רשות, מברכים על החובה ולא על הרשות ולפיכך אין מברכים על מצוה כל שבעה כיון שבליל ראשון הוי חובה ומברכים עליה, משא"כ בתרומה שכל עיקר מצוה זו לעולם אינה אלא רשות.

אך גם בזה יש לתהות דחילוק יש כאן אך סברא אלימתא אין כאן, ומה לן במה דמברכים על מצוה של חיוב בליל א' דפסח.

ועוד כתב בשד חמד (שם עמוד 408 ד"ה גם) דברכת המצוה של ליל א' פוטרת את אכילת המצוה דכל ימי החג, והדברים רחוקים כמובן לכל.

והנראה עיקר בזה לענ"ד דאף לשיטת הגר"א וסייעתיה אין מצות מצוה כל שבעה מצות עשה ממש אלא רצון התורה בלבד, וכו"ע מודי להבנה הפשוט דכל שבעה רשות היינו שאין כאן מצוה כלל ולא אמרה תורה לאכול מצוה שבעה ימים אלא לאפוקי חמין, אלא דכיון שאמרה תורה מ"מ "שבעת ימים מצות תאכלו" (שמות י"ב ט"ו) יש רמז לרצון התורה שיאכלו מצות שבעת ימים זכר ליציאת מצרים וכדברי האבן עזרא הנ"ל.

ולדרכנו נראה עוד במה שהערתי (מנחת אשר כללי המצוות סימן י"ט אות י"ד) במי שאוכל מצוה כל שבעה לשם מצוה וכשיטת הגר"א דלכאורה צריך לכיון שאם אין הלכה כשיטת הגר"א ואין כל מצוה באכילת מצוה כל שבעה אינו אוכל לשם מצוה ולא לשם שביעה בעלמא, דאל"כ עובר בבל תוסיף, ועי"ש מה שפלפלתי בזה.

ולפי המבואר נראה ליישב בשתי דרכים ושני הדגשים:

א. כיון שאין כאן מצוה גמורה אלא רצון ה' אין בזה דין מצות צריכות כונה ואף ללא כונת מצוה מתקיימת בזה רצון ה' ומ"מ הוי אות, וממילא אין בזה בל תוסיף דשלא בזמנו צריך כונה.

ב. במצוה שאין בה אלא רצון ה' לא שייך בל תוסיף דאינו מכוין להוסיף על המצוה אלא כל רצונו ומאוייו לעשות רצון ה' ונחת רוח ליוצרו.

20. *Vavei Ha'Amudim*
R' Yitzhak Zilberstein

לאכול כזית מצה בכל ימי הפסח ללא תוספות

ויש להעיר שהרוצה לאכול מצה כל שבעה, ולקיים מצוה כשיטת הגר"א יש לו לקחת שיעור כזית, ולאכלו בכדי אכילת פרס ללא כל תוספות, למשל עם סלטים או דגים, כי אז אתי אכילה דרשות דהיינו הסלטים או הדגים, ומבטל אכילה דמצוה.

וכמו שאמרו בגמרא פסחים (דף קטו ע"א) שהאוכל מצה ומרור יחד בזמן הזה, כיון שמצה בזמן הזה דאורייתא, ומרור דרבנן, אתי מרור דרבנן ומבטיל ליה למצה דאורייתא. וכל שכן אכילה דרשות.

וכן אמר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (הערות פסחים דף לה ע"א) ויש לדון אם גם על מצה שהיא מצוה קיומית כל שבעה להגר"א צריך שיהיה לכם. ונראה פשוט דכל ז' למצוה צריך כל התנאים של כזית ראשון, צריך שיהיה לכם, וצריך לשמה, וצריך לחם עוני, ולא יוצא במצה עשירה, וצריך שלא יבטל טעם אחר טעם מצה דמצוה.

21. *Sha'arei Geulah*
Lubavitcher Rebbe

נג.

22. *R' Elimelech Biderman*

נפלאים דברי ה'רוקח' (הלכות פסח אות רצא) שהאוכל מצות בשבעת ימי החג כהלכתן נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וחייליה מן הדין קרא (שמות יג, ז) "מצות יאכל את שבעת הימים", "שבעת ימים" אין כתיב כאן, אלא "שבעת הימים" בה"א הידיעה, ללמדנו שנעשה שותף בבריאת שבעת ימי הבנין.

סעודת משיח באחרון של פסח

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ אשר הבעש"ט באחש"פ הי' אוכל ג' סעודות, וסעודה השלישית (שהיתה לפנות ערב) היתה נקראת "סעודת משיח", כי באחש"פ מאיר גילוי הארת משיח...

וע"פ הכלל "מעלין בקודש"², מוכן, שהיציאה מהמצרים והגבלות הזמן דאחש"פ, המתבטאה ב"גילוי הארת המשיח" שביום זה, הוא בתוקף יותר (לא רק מהיציאה מ"מצרים" שבלילות הראשונים דפסח, אלא) גם מהיציאה מ"מצרים" שבשביעי של פסח, כי הציור וההרגש של השיר דלעתיד שבשש"פ הוא רק במחשבה או גם כדיבור, אבל לא בענינים של מעשה. משא"כ באחש"פ שאוכלים "סעודת משיח" הרי ציור והרגש זה בא גם בענין של מעשה.

ונוסף לזה: ע"י אכילת סעודת משיח — שענין המזון הוא שנעשה דם ובשר כבשרו — הרי הרגש זה חודר לא רק בכל כחות נפשו, עד לכח המעשה, אלא גם בגופו הגשמי.

הטעם מה שענין הנ"ל נתגלה ע"י הבעש"ט דוקא י"ל שהוא לפי שכללות ענינו של הבעש"ט שייך לגילוי המשיח. וכידוע מענת מלך המשיח להבעש"ט על שאלתו "אימתי קא אתי מר" — "לכשיפוצו מעינותיך (מענינות הבעש"ט) חרצה"³.

וכמו שכללות תורת הבעש"ט, מדור לדור היא מתפשטת יותר, עד לאלו שנמצאים ב"חרצה" כדרגא הכי תחתונה — כ"ה גם בנוגע ל"גילוי הארת המשיח" ו"סעודת משיח" דאחש"פ, שבדורותינו אלה נתפשט הענין בין כו"כ מבני.

23. Ha'Lekach V'Halibiv
R' Avraham Schorr

הזמן הוא נברא, כדכתיב (שמות כ', י"א) 'ששת ימים עשה ה', ואיחא בוורה הק' (תולדות מד:) שלא נאמר בששת ימים, כי הששת ימים הם פירושו חירות אמיתית, חירות משעבוד לטבע, יציאה מכל שעבודים, ואם כן מה הכוונה זמן חירותינו. ופירוש השפת אמת כי ביציאת מצרים נמשך הארה מלמעלה מן הטבע אף לתוך הטבע, הזמן הזה של פסח בפרט נעשה כלי לקבל הארה מלמעלה מהטבע בתוך הטבע, כי אנו נמצאים בזמן, ויש לנו הכח להמשיך החירות לתוך הזמן כמו שנעשה ביציאת מצרים.

זרחה כח המצה, שחמץ הוא בחינת זמן, שהייה בתוך הזמן, מצה הוא לשלוט בבחינת מה' על הזמן. שלא יהיה בו שליטה של בחינת זמן, ולכן היא כח של חירות, ובימים אלו של פסח יכולין אנו לאכול מצה, אכילת מצה רשות. ולהיות שייך אל הנקודה של למעלה מן הטבע בתוך הזמן ולצאת לחירות.

להאדם איזה הרגשה של רוגע ושלווה, כי בכל מקום כבריאה שולט פעולת האדם ואינו כמו שנברא, אבל המים הוא אותו המים שהייה כעת הבריאה מעשה השם יתברך, ואין יד אדם נוגע בהן ולכן כוונתו להרגיע את האדם, ועוד הוסיף כי יכולים לראות שם הוי"ה השררה על המים.

ועל פי זה אפשר לבאר את כוונת השפת אמת דהוא הדין במעלת המצה, שעשיית המצה הוא קרוב למעשה השם יתברך בלי שינוי מכמו שנברא, דאף שהייה זריעה וקצירה, אבל לא נשתנה מכפי שבראו ה' יתברך ואין מוסיפין על הקמח מלבד מים, וממילא יש על ידו יותר התקבצות לאלוקות, להרגיש את הבורא עולם בתוכו, ולהרגיש זה צריכין חירות מהטבע, וזהו פירוש אכילת המצה רשות כפסח וכשאר ימות השנה אין רשות לאכול מצה כיון שאין בו התועלת כל השנה.

עוד דקרק השפת אמת על הלשון שאנו אומרים בתפילת יום טוב 'זמן חירותינו', דלכאורה ב' מלים אלו נראים סותרים, דהרי

חול המועד

מעלת אכילת מצה דייקא בפסח ע"י החירות

איתא בגמרא (פסחים קכ.) 'מה שביעי רשות אף ששת שבועות'. בגמרא שאכילת מצה כל שבועה רשות שאינו מצוה חיובית, ולדעת החזקוני והגר"א (הו"ד במשנה ברוה סי' תעה סקמ"ה) שיש מצוה לאכול מצה כל שבועה, פירשו את הגמרא דלגבי מצות מצה שיש בליל ראשון נקראת רשות.

רק בימי פסח שיוצאים מדרך הטבע לחירות ניתן לנו כח זה, ולכן הוא זמן חירותנו שיש לאדם יכולת לצאת משעבודי הטבע והזמן ולהתעלות, ויש לנו רשות ויכולת לאכול מצה.

וממשיך השפת אמת ח"ל 'שכל זמן שיש לאדם שיעבוד ודביקות בטבע אינו יכול לאכול מצה שהוא פשוטה כמו שהוא בלי שינוי מכמו שנברא בכח השם יתברך'. וכיצא בזה מצינו שהאריך המהר"ל (גבורות ה') על ענין הפשיטות שיש במצה, אולם דבריו השפת אמת נראה שמכוין לענין אחר בהדגישו, 'שהמצה הוא כמו שנברא'.

ונראה לבאר דברי השפת אמת על פי מה ששמעתי מהרבי הלב שמחה ז"ע שביאר הטעם שכאשר אדם הולך אצל המים הוא מרגיש מנוחה, ושטף המים נותן

השפת אמת (פסח תרל"א) דקרק דמלשון הגמרא 'אכילת מצה כל שבועה רשות', משמע שבכל השנה אינו רשות לאכול מצה, ועל כן ביאר שעצם אכילת מצה יש לנו רשות לאכול כל השנה, דהרי יכול אדם כל השנה לאכול הלחם האפוי כמצה, אלא המצה המורה על ענין החירות, והכח שטמון בו הכח של נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, זה אי אפשר לנו לאכול כל השנה כאשר אנו משיעבדים בתוך הטבע, אלא